

Té sentit que Qatar sigui l'amfitrió del Mundial de 2022? L'arquitecte alemany Albert Speer, l'estudi del qual s'encarrega del projecte, diu que sí. I fa tot el que pot per garantir-ne la sostenibilitat. En aquesta entrevista ens diu com.

Albert Speer ha contribuït en gran mesura a canviar l'aspecte del nostre món. L'arquitecte de 80 anys va dissenyar una ciutat satèl·lit prop del Caire per a tres milions de persones, Anting; la Ciutat Internacional de l'Automòbil de Xangai; una nova capital per a Nigèria i l'Exposició del 2000 de Hanover. A més, també presentà projectes olímpics per a Leipzig 2012 i Munic 2018. Els seus dissenys per a l'estadi són en part responsables que Qatar fos recompensada amb el Mundial de Futbol de 2022.

Speer és un home reservat, gairebé tímid. S'hi ha pensat molt abans de concedir-nos l'entrevista. A la sala de conferències on finalment tingué lloc la conversa Speer estava arrepapat a la cadira, vora la llarga taula blanca. "Esdeveniments de tanta magnitud com els Jocs Olímpics o el Mundial de Futbol fan concebible l'inconcebible", diu. "No hi ha tabús".

El pare d'Albert Speer també es deia Albert. En el moment culminant del seu poder, era ministre d'Armament i Producció bèl·lica per al Tercer Reich i, com a arquitecte predilecte d'Adolf Hitler, va transformar les megalomàniques fantasies del Führer en estructures colossals. Albert Speer, Jr. va aprendre fusteria i va estudiar a la Universitat Tècnica de Munic. L'any 1984, va fundar AS&P (Albert Speer & Partner) a Frankfurt, que avui dia compta 160 empleats. "No és pas una empresa dictatorial", diu Speer. "No és que jo tingui l'última paraula i tothom es quadri quan el senyor Speer va pels corredors". I per això, per a l'entrevista, s'ha fet acompanyar de tres col·laboradors seus: Friedbert Greif, soci director i urbanista; Axel Bienhaus, responsable d'arquitectura i planificació de construccions; i Stefan Klos, gestor de projectes.

—Senyor Speer, quin és l'estadi més bonic del món?

—SPEER: No el vam fer nosaltres, però al meu parer és l'estadi de futbol més bonic del món: l'Allianz Arena de Munic.

La recerca de la sostenibilitat al Mundial de Qatar

Plans per al complex de l'estadi Al-Wakrah a Doha.

—La resposta no és del tot objectiva..

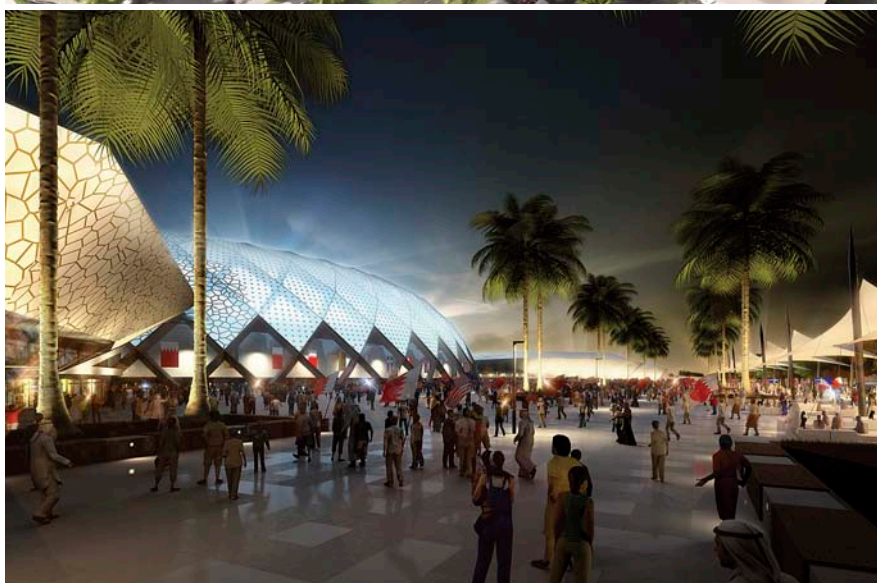
—SPEER: Cert, vam participar en el projecte. En vam trobar el lloc i vam ajudar a triar els arquitectes. I vam convèncer el Bayern del projecte. Van quedar terroritzats en veure la maqueta per primer cop. Els veterans directius Uli Hoeness i Beckenbauer, paraules textuales, van dir: "Això no és un estadi, això és un bot inflable". I ara n'estan ben orgullosos; però les coses no va anar així al principi.

—Molts fans tenen la sensació quan entren en aquests estadis moderns de fer-ho en centres comercials de luxe. Tot és net, optimitzat i molt ben orga-

nitzat. Però no creu que tot ha començat a semblar més o menys el mateix?

—SPEER: No hi he pensat, en això. Però no seria veritat només dels estadis. Pensin, per exemple, en la construcció de complexos d'apartaments a la Xina. Les demandes són les mateixes que ací. El món està globalitzat; arreu les botigues i els edificis d'oficines són els mateixos. Però hi ha excepcions. Brasil, per exemple, l'estadi de Salvador, l'Arena Fonte Nova. Es va construir perquè estigués obert a la ciutat. Se sustenta, de vegades, ens pilars tan prims que permeten fer una ullada a la ciutat.

—El seu gran competidor a Hamburg ha dit en moltes ocasions

De dalt a baix, estadi d'Al-Gharafa, vila olímpica i pla per a l'estadi que s'ha inspirat en les barques de pesca tradicionals.

que els estadis de futbol són “modernes catedrals”. Vostè ha qualificat els estadis olímpics de “monuments arquitectònics.”

—SPEER: També he dit que això potser es pot fer com a excepció amb motiu dels Jocs Olímpics. Però alhora implica un terrible balafiament de recursos. Amb l'acer que es va fer servir per construir l'estadi de Pequín, per exemple, s'haurien pogut construir tres estadis.

—També sorprèn la rapidesa amb què aquests estadis són declarats icònics. El Niu de l'Ocell a Pequín, l'estadi del mont Table a Ciutat del Cap...

—SPEER: ... a poc a poc, espere's uns quants anys! Les catedrals del futbol no tenen quasi res a veure amb l'estètica de l'estadi. Pensem en Anfield a Liverpool. O Dortmund. No se'n pot dir que siguin cims de qualitat arquitectònica. No obstant això, continuen sent catedrals.

—El nou estadi de Manaus podria ser a qualsevol lloc.

—GREIF: Té raó, se'n va construir una còpia quasi exacta a Polònia. Això és criticable. Però encara és pitjor el tema de l'ús que se'n pugui fer posteriorment. L'estadi és al bell mig de la selva brasilera, a ningú li fa falta. I allí el tenen, buit.

—Igual que el de Ciutat del Cap, als peus del mont Table...

—KLOS: ... sí, el Green Point era un dels més bonics del Mundial de 2010. Per desgràcia, estan pensant d'enderrocar-lo, per qüestions econòmiques. Sortiria més a compte que pagar els milions que costa el manteniment cada any. A Sud-àfrica, la mitjana d'aficionats als partits de primera divisió no supera els 7.000.

—El fet que els estadis de Manaus i Ciutat del Cap estiguin en bona part buits no ens hauria de sorprendre tant. El de Manaus va costar 250 milions de dòlars. Ara, per trobar-li algun ús, part dels Jocs de Rio se celebraran allí.

—SPEER: Això em sembla més escandalós que la qüestió de si un estadi és arquitectònicament bonic o no. Encara hi ha un cert nombre de dinosaures actius en la nostra indústria que en aquests moments, amb vista a pròxims campionats mundials, construeixen estadis arreu del món. Això no és modern. El nostre estudi no el componen només arquitectes. Com a mínim la meitat de nosaltres som urbanistes i, en un segon terme, també

assessors polítics. No volem que ens fiquin en el mateix calaix que els arquitectes que només veuen els seus edificis com a objectes luxosos i exorbitants i al capdavant són inútils i superflus, com elefants blancs al desert. El pitjor que ens podria passar és que estiguéssim lligats a un elefant d'aquests.

—**Així, doncs, la famosa firma d'arquitectes Albert Speer & Partner hauria rebutjat el contracte per construir un estadi a Manaus?**

—GREIF: No, no és això exactament. Si algú ens hagués demanat de construir un estadi allí, hauriem estat encantats, però hauriem fet tot el possible perquè es construís alguna cosa que tingués utilitat després del Mundial. No ens hauriem limitat a proposar-ho, hauriem lluitat perquè es fes així.

—**El seu estudi ha elaborat el pla general per al Mundial del 2022 a Qatar. El concepte del projecte requereix que es basteixin 12 estadis al desert, alguns d'ells molt a prop l'un de l'altre. Cada seient s'ha de climatitzar i la temperatura al centre del camp ha de ser de 20 graus, fins en el cas que la temperatura a l'exterior fregui els 50 graus. I tot això en un país que té tants habitants com la ciutat d'Augsburg, a Alemanya (276,542). No estàvem parlant ara mateix de sostenibilitat?**

—SPEER: Per descomptat. Ací, també, la sostenibilitat ha estat una prioritat des del començament.

—**La insistència en una Copa del Món ecològicament viable a la península Aràbiga no sona gaire creïble. Miri, si no, a Abu Dhabi, que ha anunciat la seva intenció de construir una nova ciutat neutral quant a emissions de carboni —just al costat d'un circuit de Fórmula 1.**

—SPEER: La nostra intenció és fer les coses millor i no volem tenir res a veure amb projectes com el de Sotxi, per exemple. Qatar s'ha planificat perquè la major part es pugui desmuntar després i, finalment, té unes dimensions que s'adapten al país. Els nivells superiors són modulars i es poden traure per formar un total de 22 camps de futbol més menuts que aleshores seran donats a països en desenvolupament una vegada passat el Mundial. Els mòduls individuals es poden utilitzar també en estadis d'atletisme amb una capacitat per a 5.000 persones. I pel que fa a la

“No volem tenir res a veure amb projectes com el de Sotxi. Volem fer les coses millor”

climatització, hem elaborat un concepte basat en energia solar.

—**A Doha, de fet, avui ja hi ha un estadi que disposa de sistema de climatització.**

—KLOS: Sí, però dissortadament hi ha un complex industrial al costat que és quasi tan gran com l'estadi. A dins és la central elèctrica la que fa funcionar el sistema de climatització. No es pot fer això en el Mundial.

—**La idea de tenir tots els equips junts vivint i entrenant-se en un únic complex és seva?**

—KLOS: Sí, volíem crear una mena de Vila Olímpica per a la Copa del Món. Però vam elaborar el concepte paral·lelament perquè les especificacions que la FIFA dona són molt i molt estrictes.

—**Per exemple?**

—KLOS: Entre altres coses, la FIFA exigeix 12 estadis i un total de 112 camps d'entrenament —64 d'ells locals on s'allotgen els equips i 48 més vora els terrenys de joc. A més de 88 hotels.

—**Qatar figura que ha de tenir els 112 camps d'entrenament per ajustar-se als estàndards de la FIFA? Quina bogeria**

—KLOS: Els qataris ens van dir que els estaven mirant amb lupa. Així doncs, amb molta cura vam elaborar dos plans per cada capítol de requeriments. En el primer vam satisfer amb tota precisió les demandes enumerades. En el segon, vam fer suggerències raonables des de la nostra perspectiva. Per tant, un per la FIFA i...

—**... i un pel sentit comú. I si Alemanya vol un altre camp esportiu, només per a ells, com el de Campo Bahia a Brazil?**

—KLOS: Si el volen, el tindran. Allà on s'allotgin els equips, per cert, tampoc estaran buits una vegada acabat el Mundial. Es desmuntaran parcialment i es faran servir com a apartaments.

—**En primer lloc, com van aconseguir el contracte per al Mundial de Qatar? La gent d'allí els coneixien?**

—SPEER: No, no en tenien idea. La primera presa de contacte va ser a l'Sport Accord Convention a Denver el 2009.

—KLOS: Un parell de joves qataris se'ns acostaren. No sé quin tipus d'estand teníem aleshores. Suposo que hi havia la foto d'un estadi. Aleshores van dir: volem el Mundial. Ens podrieu construir un estadi? Un de 12? Qui farà els altres? Resposta: No ho sabem. 11 arquitectes més. I on pensen posar els estadis? Resposta: Ni idea, seria cosa dels arquitectes. I com figura que ha d'arribar la gent als estadis? Com se les hauran amb el trànsit? Partien de zero. Aquest va ser el primer contacte.

—**Així, doncs, els qataris volien els 12 arquitectes més cars i cadascun havia d'aixecar un estadi. La seva idea era de tenir els 12 possibles millors estadis una volta s'acabés el Mundial?**

—SPEER: Exactament. Vam dir que ens hi havíem de pensar bé. No tenien la més mínima idea de com volien les coses. Aleshores vam anar a Doha.

—**I allí els van presentar el xeic Mohammed, un fill de l'emir. Com era aleshores?**

—KLOS: Tenia 21 anys, em pense, però era un jove de maneres occidentals perfectes que parla quatre llengües. Just el contrari del tòpic del monarca àrab. No és d'aquells que diuen: “Tinc diners i jous diré com s'ha de fer tot”. És dels qui escolten.

—SPEER: Em va impressionar la intensitat i la intel·ligència d'aquest home, i

també el seu desig de saber-ho tot. Tant que vam haver d'enviar el nostre intèrpret anglès –n'hi ha només un grapat a tot el món que puguin traduir aquests plànols– a casa. No era prou bo per al xeic.

—**Els qui paguen la música decideixen què s'ha de tocar.**

—KLOS: No, no és això. Ells escoltaven. Sap què deien davant les primeres diapositives? “Massa calor, massa petit, massa avorrit”. Els vam dir que era així com nosaltres els vèiem i com tot el món els veia. Canviar aquesta imatge era la nostra tasca.

—**Per què? La descripció és molt acurada.**

—GREIF: Vam haver d'elaborar respostes per a les preguntes que li farien al nostre client. És així com el suposat inconvenient de Qatar, les seves dimensions, es va convertir en un avantatge. Serà un mundial de curtes distàncies entre seus. En el Mundial d'Alemanya, Franz Beckenbauer podia anar a un partit al migdia i a un altre al vespre, però gràcies a un helicòpter. A Qatar tothom podrà fer-ho.

—**Però l'estiu no resultarà més fresc com a conseqüència d'això.**

—GREIF: Clar que no, però per als jugadors les temperatures seran més amables que en el darrer Mundial del Brasil. I no vam haver de convèncer els qatarians. Van venir ells, amb demandes molt ambicioses. Més que com a arquitectes ens hi vam posar com a urbanistes. Ens vam centrar en qüestions com ara: hem d'anar d'A a B, i això significa que no podem construir els tres estadis massa prop els uns dels altres perquè seria problemàtic des del punt de vista del trànsit. Les qüestions arquitectòniques entraven després.

—**De tota manera, és possible preguntar-se si té sentit que un Mundial de Futbol se celebri en un país tan menut i en ple desert com Qatar.**

—GREIF: Quina classe de pregunta és aquesta? Clar que és legítim per a un país com Qatar, i doncs per al món àrab, ser seu del Mundial. És arrogant creure que el futbol és cosa nostra, de nosaltres els europeus. És més, no crec que el que els russos estan fent [el 2018 el Mundial se celebrarà a Rússia] tingui més rendiment. Amb seus separades per distàncies de fins a 2.400 quilòmetres, els recursos i l'energia invertits a dur els espectadors

Albert Speer és àmpliament o conegut com a arquitecte, però la fama la deu també al pare,

d'A a B és una bogeria. Rússia, en aquest aspecte, és l'extrem oposat.

—**Qatar no és una democràcia, no hi ha un sindicat per als treballadors estrangers i s'han reportat un gran nombre de baixes en obres en construcció. No fa gaire temps, el país va servir de refugi per a líders d'organitzacions islamistes.**

—SPEER: Penso que és fantàstic que, amb l'ajuda dels reportatges periodístics, i a anys vista del Mundial, la gent s'ho estigui mirant amb lupa. I les coses estan canviant. Abans d'encetar un projecte nosaltres sempre preguntem: És acceptable? Durant molts anys hem mantingut bones relacions empresarials amb Aràbia Saudita. Confien en nosaltres allà, són gent que escolta, que ens fa cas. Realment tenim la sensació que estem fent alguna cosa positiva per aquell país i la seva gent. És el nostre referent. Per a Qatar també.

—**Rebutjaria treballar en un país amb presoners polítics i on s'aplica la pena de mort?**

—KLOS: Es refereix vostè als Estats Units i Guantánamo?

—**No, no em referia als Estats Units.**

—SPEER: Nosaltres considerem cada país individualment. I cada situació de tingudament. Hem d'estar convençuts que el projecte té sentit.

—**Per a qui?**

—SPEER: Per al país. Ha de tenir sentit i ha de ser sostenible.

—**Doni'ns un exemple d'algun projecte que vostè hagi rebutjat per culpa d'aquestes qüestions**

—SPEER: La Palmera, a Dubai. El projecte és una ximpleria. És idiota. Hi hauriem pogut fer un gavadal de diners, però des de la perspectiva de la sostenibilitat, des de qualsevol punt de vista és, simplement, un error. Muntar una cosa com aquella dins l'aigua, ens va semblar completament imbècil. I l'oferta ens va arribar en un moment en què realment hauriem pogut fer-ho.

—**Així, vol dir que no entén el debat sobre si Qatar era l'opció correcta per al Mundial?**

—SPEER: Clar que ho entenc. El que em molesta, però, és que els criteris no s'apliquen sempre i a tot arreu, només amb Qatar. I em molesta fins a quin punt els periodistes se centren en el punt de vista alemany. Nosaltres els alemanys, i nosaltres els europeus –des d'un punt de vista global– cada vegada som menys

L'arquitecte predilecte de Hitler. A la dreta port-estadi de Doha.

nombrosos i el paper que podem jugar és com més va menys rellevant. I, això no obstant, els únics que estan sempre contra tot són els europeus. La resta del món veu les coses d'una altra manera.

—Sí, no és fàcil en democràcies on hi ha llibertat d'opinió. Sovint es poden plantejar referèndums i tot contra grans esdeveniments. Munic no vol Jocs Olímpics, ni Estocolm ni Oslo ni la ciutat Suïssa de Graubünden. El que diuen és: emporteu-vos aquestes banyades a un altre lloc!

—SPEER: Crec que és completament legítim fer preguntes i que siguin crítiques. Però cal ser-ho sempre, no sols amb Qatar. Sense anar més lluny, l'Eurocampionat de 2004 a Portugal. Set estadis nous de trinca. Hi haurien d'anar vostès. Són tres els equips del país que poden omplir un estadi d'aquests. La mitjana d'espectadors és de 9.500. O França, també, on se celebrarà l'Euro 2016.

—I la gent ho sap, això, i oposen resistència contra aquests megaesdeveniments pels quals han d'acabar pagant.

—SPEER: De fet, hi ha hagut falta d'ètica professional en moltes ocasions, en un passat. Però volem fer les coses

més ben fetes —i tot el merder de Sotxi plana sobre nosaltres. La FIFA realment va una mica darrere del seu temps, però el Comitè Olímpic Internacional ha admès la realitat. Els països democràtics ja no estan per acceptar moltes coses. Contractes d'adhesió, corrupció, desgravacions fiscals, procediments de licitació opacs: són exactament les coses que el nou president del COI, Thomas Bach, ha volgut abordar. Altrament, el COI tindria problemes, a la llarga.

—No és més còmode edificar en una dictadura? Les decisions són més ràpides, no hi ha gaires regulacions oneroses, no hi ha referèndums...

—SPEER: No, no ho és.

—El seu estudi ha estat involucrat en construccions d'estadis per un quant temps. Com serà anar a un estadi en el futur?

—BIENHAUS: És difícil de dir. En els darrers temps, el rècord d'assistència a la Bundesliga no ha parat de créixer. Ningú no sap si continuarà sent així.

—Per què no? Abans la gent només eren aficionats. Ara prenem part en un esdeveniment. Sembla que això serà el futur.

—BIENHAUS: No sabem si els nostres nois continuaran anant a l'estadi. El que

sí que sabem és que l'ús que se'n farà serà una qüestió important. L'Allianz Arena de Munic, que dos equips fan servir, és operatiu quasi 360 dies l'any. És seu de vora 1.200 esdeveniments. És l'excepció absoluta. Com a norma, un estadi d'aquests és una instal·lació que es fa servir cada 14 dies durant 90 minuts. Realment és de bojos. Al mateix temps, aquests estadis esportius també estan capacitats per acollir projeccions en massa. En aquest sentit, val la pena pensar sobre si se'n podria incrementar l'ús fent possible veure un partit dels teus quan juguen fora en el teu propi estadi per mitjà de tecnologia hologràfica. Aquesta tecnologia ja és a l'abast, d'altra banda.

—Cada partit com en camp propi?

—BIENHAUS: Sí, tot com en camp propi. La idea arriba al punt que es puguin projectar fins i tot alguns espectadors, amb les seves ovacions i cants i tot, des de l'estadi on el partit s'està jugant de veritat.

—SPEER: Ho podeu fer sense mi. En vaig fer 80 al juliol.

—És vostè un aficionat al futbol?

—SPEER: Veig una mica de la lliga anglesa, no tant la Bundesliga. Quan vam realitzar el projecte per al Bayern vaig anar a l'Estadi Olímpic [on abans jugava el Bayern de Munic] unes quantes voltes. Em va semblar més avorrit.

—Fins a quin punt la gent que és al poder s'aprofita dels arquitectes? Estan més interessats en l'erecció d'un monument a ells mateixos que en les estructures o instal·lacions com a tals?

—SPEER: Sempre ha sigut així. I no sols al món àrab. Per descomptat, el nou aeroport de Dubai és una cosa del tot exagerada. O el que el president Erdogan està fent amb l'aeroport d'Istanbul. Però creu vostè que les oficines del governador bavarès a Munic, encomanades pel que aleshores era governador, Franz Josef Strauss, eren realment necessàries? No hi ha tanta diferència, realment, entre la gent d'allà baix i nosaltres.

—Senyors Speer, Klos, Greif i Bienhaus, gràcies per l'entrevista.

*Maik Grosseckthöfer,
Juan Moreno
© Der Spiegel*

Traducció de Francesc Sellés